

YÜKSEKÖĞRETİM İÇİN ÇAĞDAŞ BİR MODEL: KOOPERATİF EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÜLAHÇI*

Eğitim çabalarının genel amacı, bireylerin bireysel gelişim ve toplum değerlerine ve yaşama biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım etmektir. Eğitimde bu uyumu gerçekleştirmek için çevre ile işbirliğine gidilmesi ve bu yöndeki çabaların desteklenmesi gerekir. Toplumsal koşullara ve mevcut sistemin yapısına uygun, işlevsel eğitim modelleri geliştirmek ve uygulamak yükseköğretimin bugün içinde bulunduğu gerilimlerin giderilmesine ve darboğazların aşılmasına katkıda bulunabilir. Bu ise çeşitli ülkelerde bu alandaki başarılı uygulamaların incelenmesini ve toplumsal özellikleri ile ülkemiz yükseköğretim sisteminin bu açıdan değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Hangi düzeyde ve nitelikte eğitim programı uygulanırsa uygulanırsa, okul çevre ile düzenli ilişkiler kurmak zorundadır. Eğitim kurumunun çevre ile kuracağı sağlıklı ilişkiler, hem varlığını güvence altına alacak, hem de programlarının daha işlevsel özellikler kazanmasına yardımcı olacaktır. Okul ve çevrenin birbirini etkilemesi, aynı amaçlara dönük çalışması, birlik ve bütünlük özelliği göstermesi karşılıklı sorumluluk esasına göre tasarılanmış bir eğitim modelini gerektirmektedir.

Okul ve Toplum:

Bir toplumun genel olarak davranış ve değer normları o toplumun gerçek tercihlerini gösterir. Bununla beraber, dinamik bir toplum bireylerde bazı ülkü ve isteklerin gelişmesine yol açabilir. Organize eğitim bir taraftan bireyin toplumun değer normlarına uyumuna hizmet ederken, diğer taraftan da bireylerin istek ve özlemlerini, toplum dinamizmini olumlu davranışlar halinde oluşturur (Varış, 1981, s. 125).

* Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü

Okulun davranışları geliştirme süreci iki yönlüdür. Bir yandan bireyin topluma uyumu sağlanırken diğer yönden toplumun bireylerin istek ve iradeleri ve ülküleri doğrultusunda gelişmesine katkıda bulunur. Bu ise okul-çevre işbirliğini içeren uygun bir eğitim ortamını gerektirir. Olumlu davranışlar, genellikle, eğitim-öğretim etkinliklerinin uygun eğitim ortamında gerçekleşmesi ile sağlanabilir. Bireyin (öğrencinin) içinde yaşadığı ve çalıştığı ortamın (çevrenin) onun tüm davranışlarını etkilediği hususu günümüzde bilimsel bir olgu olarak kabul edilmektedir. Eğitimci için sorun bu çevrenin öğrenme-öğretme için uygun biçimde düzenlenmesidir. Bu da çevreyle birey arasında söz konusu çeşitli etkileşim boyutlarının eğitim hedefleri doğrultusunda organize edilmesi ve yönlendirilmesini gerektirmektedir (Alkan, 1979).

Planlı ve etken bir eğitim ortamı sağlamak, eğitim personelinin uygun bir düzene koymak ve gerekli olanaklarla donatmak okulun görev ve sorumluluğundadır. Okul, diğer toplumsal kurumlar gibi, içinde yaşadığı toplumun özelliklerini yansıtır ve etkinlikleri ile sosyal dokuyu etkiler. Bu bakımdan okulun işlevselliği ile toplumla olan ilişkilerini incelemek önemlidir.

Okulun çevresi ile olan ilişkilerini belirleyen başlıca etkenler: bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, bu gelişmeleri izleyen hızlı sanayileşme ve uzmanlaşma, nüfus akımları, sosyal hareketlilik, aşırı şehirleşme ve düzenli yarar gruplarının kurulmasıdır. Bunlar kadar önemli olan, toplum ve aile düzeyinde demokratlaşma, üretim ve tüketim görevlerindeki alan ve oran değişimleri ve kültüre yabancı öğelerin sızmasıdır. Ayrıca, bütün bu nedenlerin yarattığı, ekonomik psikolojik yan etkenler de, okul-çevre ilişkisini (Bursalıoğlu, 1972, s. 75) belirlemektedir.

Okul ve çevrenin birbirini etkilemesi, aynı amaçlara dönük çalışması, birlik ve bütünlük özeliği göstermesi, birindeki değişmeyi diğerinin izleyip değerlendirmesi gerekir. Okul, bu değişimlerden kendi amaçlarına dönük olanlara uyum gösterecek, aykırı düşenleri amaçları yönünde düzeltmeye çalışacaktır. Okulun çevreden ve çevrenin okuldan beklentileri tarafların gücünü aştığında, aralarındaki ilişki gerilecektir. Okul veya çevreden birinin değişmesi, aralarındaki ilişkinin değişmesi anlamına geleceğinden toplumda huzursuzluk ve rol çatışmasına ortam hazırlanacaktır (Bursalıoğlu, 1972; Hunter, 1959).

Günümüzde eğitim kurumlarına olan talep giderek yoğunlaşmaktadır. Eğitim sisteminin artan öğrenci taleplerine cevap verebil-

mesi çevre olanaklarının optimum düzeyde işe konmasını gerektirmektedir. Diğer bir deyişle, eğitim kurumları ile iş dünyası arasında uyumlu bir köprü kurmak bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu ise “kooperatif eğitim,” programları ile çözümlenebilir (Külahçı, 1984; Welch, 1977).

Kooperatif Model ve Yükseköğretim:

Çağdaş toplumlar, bugün yükseköğretimden kapsamlı bir işlevler dizisini yerine getirme gereksinimi ve beklentisi içindedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), günümüz yükseköğretiminin araştırma, geliştirme ve öğretime ek olarak özellikle yerine getirmesi gereken işlevlerini şöyle sıralamıştır:

- a) Daha geniş fırsat eşitliği genel sosyal amacına erişmede önemli bir rol oynama;
- b) Büyük bir bireysel yeterlik, güdüleme, beklenti ve mesleki düzey çeşitliliğine uyarlanmış eğitim sağlama;
- c) Yaşam boyu öğrenme sürecini kolaylaştırma;
- d) “Halka hizmet işlevini” yüklenme; örneğin, yükseköğretim kurumunun bulunduğu yakın çevrenin karşılaştığı sorunlara ve genel olarak topluma katkıda bulunma; ve toplumsal değişim sürecine doğrudan katılma (OECD, 1974, s. 23).

OECD'nin diğer bir çalışmasına göre bir çok ülke “elit yükseköğretim” den “kitle yükseköğretimi” ne geçme çabası içindedir. Bu çalışmaya göre; birçok ülke, elit ve kitle yükseköğretimi arasında ara ve kritik bir aşamada bulunmaktadır. Birinci tip yükseköğretim sayısal boşluklar ve sosyo-ekonomik etmenler nedeniyle devrini doldurma aşamasında; ikincisi ise, henüz kısmen belirlenmiş olan yapı, içerik ve örgütsel düzenlemeler gerektirmektedir (Alkan, 1981; OECD, 1971).

Kooperatif eğitim, yükseköğretimde kaynakların etkin kullanılmasını sağlayacak, fırsat ve olanak eşitliğini artıracak; insangücü-istihdam (istem / sunu) dengesini gerçekleştirebilecek, işlevsel ve üretime yönelik bir eğitim modelidir. Kooperatif eğitim programı eğitim kurumu ile çevrenin (işyerlerinin işbirliğine dayalı, bireyin mesleki gereksinimi ve yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış denetimli bir programdır.

Bu eğitimi okul sistemi ile istihdam sisteminin belirli bir esasa dayalı olarak ortaklaşa yürüttükleri iş ve eğitimi kaynaştıran dene-timli bir eğitim planı olarak da tanımlamak mümkündür. Bu prog-ram geleneksel mesleki ve teknik eğitim yöntemlerine karşı bir alter-natif olarak teori ile uygulamayı birleştirme amacını taşımaktadır. İş ve eğitimi bütünleştiren kooperatif eğitim programları öğrenciyi güdüleme, sosyal çevre temini ve okuldan hayata geçiş yönünden ge-rekli görülmektedir (Külahçı, 1984).

Tarihsel Çizgiler:

Kooperatif plan birçok ülkede değişik adlar ve örgütler altında yıllardır başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Eğitim ve öğretim ile çalışmaya aynı oranda zaman ayrılması bazılarında göre yeni bir fikir gibi düşünülürse de bu uygulamaya ilk kez XIX. yüzyılda (1865) İngiltere’de başlandı. Fabrikada çalışmakta olan çocukların yarım gün okula devam ederek en az normal öğrenciler gibi eğitilmeleri zorunlu hale getirildi. Böylece çocukların yarı zamanlı olarak okulda eğitilmelerinin yanısıra, bedensel olarak dinlenmeleride sağlanmış oluyordu (Evans, 1971). İngiltere günümüzde “Block Release,” “Sandwich Courses” ve “Part Time” adları altında okul-endüstri (işyeri) işbirliğine dayalı kooperatif plan uygulamasını yaygınlaştırmaktadır

Kooperatif mesleki eğitimin tarihi gelişimi içerisinde Cincinnati Üniversitesi’nin (Ohio, Amerika Birleşik Devletleri) özel bir yeri bulunmaktadır. Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Herman Schneider, öğrencilerin okulda geçirdikleri sürenin bir bölümünü işyerlerinde, gerçek üretim ortamında, geçirmelerinin daha iyi yetişmelerini sağlayacağına karar verdi. Prof. Schneider, çoğu mesleklerin etkili bir şekilde sınıfta öğretilmesinin mümkün olmadığına ve öğrencilerin pratik becerileri ancak işyerlerinde öğrenebileceğine inanmakta idi. Onun kooperatif planı ile öğrenciler beceri ile birlikte para da kazanmaya 1906 yılında başladılar. Kooperatif eğitime 1906-1919 yıllarında mühendislik alanında 10 yükseköğretim kurumu katıldı. Teknik alanlar dışında ilk kooperatif eğitim programı ticaret-muhasebe eğitimi alanında yine Cincinnati Üniversitesi’nde başladı (1919). İki yıl sonra ise (1921) Antioch College (Yellow Spring, Ohio) sosyal bilimler alanında ilk kooperatif eğitim programını uygulamaya koydu (Wilson, 1971). Daha sonra (1924), “General Motors Institute” (Detroit, Michigan) otomotiv-motor alanında istihdam ettiği mühendisler için endüstri içerisindeki ilk kooperatif eğitim programını gerçekleştirdi.

Ortak sorumluluk anlayışına dayalı olarak değişik bilim ve öğretim alanlarında gerçekleştirilen bu tür programlar II. Dünya Savaşı'ndan sonra süratle benimsendi ve çağdaş eğitim uygulamalarında yaygın olarak kullanılmaya başladı. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri eğitim sisteminde kooperatif eğitim uygulayan yükseköğretim kurumu sayısı 1960 yılında (45) iken, bu sayı 1975'te yaklaşık (1000) kuruma yükseldi (Jester, 1975). Federal Hükümetin 1968 ve 1976 yıllarında kabul ettiği yasalarda* kooperatif mesleki eğitimin kapsamı daha da genişletildi. Bu yasalarla tüm eğitim kurumlarının kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilişkilerini geliştirmeleri özendirildi ve bazı mesleki teknik eğitim kurumları için adeta zorunlu tutuldu. Bu nedenle, kooperatif eğitim uygulayan yükseköğretim kurumu sayısında büyük artışlar oldu. Bazı uzmanlara göre bu büyüme devam edecek ve 1984 yılında tüm yükseköğretim kurumlarının yarısı (yaklaşık 2000 kurum) kooperatif eğitim sistemi içerisine girebilecektir (Collins, 1977; Jeter, 1975; Lupton, 1977; Welch, 1977).

Kooperatif eğitim programını uygulayan yükseköğretim kurumlarında gözlenen bu artış, aynı oranda, programa katılan öğrenci sayılarında da görüldü. 1974 yılında 118.355 öğrenciden 1976 yılında 155.686 öğrenciye yükseldi. Son senelerde özellikle iki yıllık meslek yüksekokullarının (Community College) bu tür kooperatif ortak programlara önem vermeleri ile 1984 yılında yaklaşık 800.000 öğrencinin üniversite-endüstri (işyeri) işbirliği içerisinde öğrenimlerine devam ettikleri anlaşılmaktadır. Tüm bu gelişmeler kooperatif eğitim programlarının eğitim sistemi içerisinde önemli bir potansiyel oluşturduğunu göstermektedir (The Cohronicle of Higher Education, 1984).

Türkiye'deki Uygulama:

Modern eğitim kurumlarına ve ortak sorumluluk anlayışına dayalı kooperatif eğitim modeli, her toplumda değişik biçimlerde uygulama olanağına sahiptir. Günümüzde, eğitim alanında özellikle, becerili insangücü yetiştirilme konusu ülkemiz eğitim sistemi ile iş ve üretim çevrelerinin işbirliğini zorlamaktadır. Nitekim endüstrinin gelişmekte olan teknik insangücü istemindeki artışlar basın organlarında dile getirilmektedir (Barak, 1983; Külahçı, 1984; Törüner, 1983).

** A.B.D.'de Federal Hükümetin kabul ettiği bu yasalar:

1. The Vocational Education Amendments of 1968, Part G;
2. The Education Amendment of 1976.

Türk eğitim sisteminde okul-endüstri (çevre) ilişkileri uzun bir geçmişe ve köklü bir geleceğe sahip olmakla beraber çağdaş anlamda bu uygulamanın ilk kez 1930-1940 ve 1957-1958 öğretim yılında yeniden ele alındığını görüyoruz. Gerçektende, Malatya Şehit Kemal Özalper Sanat Enstitüsü ile Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi arasında hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Sümerbank Genel Müdürlüğü'nce onaylanan protokol gereğince Enstitü bünyesinde açılan Mensucat Şubesi 1957-1958 öğretim yılında faaliyete geçmiştir. Bu protokolün I. maddesinde amaç ve III. maddede ise çalışma yöntemi belirlenmiştir (Özer, 1976, s. 150).

Milli Eğitim Bakanlığı (Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü) ile Sümerbank Genel Müdürlüğü arasındaki işbirliği daha sonraki yıllarda da devam etmiş ve taraflar kooperatif mesleki eğitimin ülkemizdeki öncülleri olmuşlardır. Sırasıyla; 1964-1965 öğretim yılında Adana (Merkez) Erkek Sanat Enstitüsü Mensucat Şubesi, 1969-1970 öğretim yılında Nazilli Sanat Enstitüsü Tekstil Şubesi, 1974-1975'te Bursa Sanat Enstitüsü Tekstil (Dokuma) Bölümü ve 1975-1976'da Bozüyük Kız Meslek Lisesi Seramik Programı Süberbak'ın ve bazı bölgelerde de Ticaret ve Sanayii Odaları'nın yardım ve desteğinde uygulamalı ve gerçek üretim koşullarında öğretime başladılar. Bu aşamada MEB'nin gerçekleştirdiği, "Mesleki ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu," birinci toplantısı (4-6 Mart 1968) kooperatif mesleki eğitim konusunun kapsamlı olarak tartışıldığı ilk ciddi toplantıdır. Bu toplantıya kamu ve özel sektöre ait kuruluşlardan 231 üye katılmış ve dokuz adet tebliğ sunulmuştur.

Daha sonra, okul-endüstri işbirliğini geliştirmek amacı ile Karadeniz Ereğlisi ve Ankara Yenimahalle Sanat Enstitülerinde "Okul Danışma Kurulları" kurulmuştur (1969). Ancak, danışma kurulları için finansman kaynakları bulunamamış ve bir yasa ile desteklenememiştir. Bu nedenle yeterli bir örgüt oluşturulamamış ve fonksiyonel bir "Danışma Kurulu" gerçekleştirelememiştir. Okul-endüstri ilişkileri ile danışma kurullarının yeniden gündeme getirilmesi yine MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı'nca düzenlenen, "Endüstriyel Meslek ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri," sempozyumu ile mümkün olmuştur. 19-20 Kasım 1975 tarihleri arasında yapılan sempozyuma eğitimciler, işçi ve işveren temsilcileri, ilgili bakanlıklar katılmıştır. Sempozyumda, endüstrinin gereksinim duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi konusu kamu ve özel sektör kuruluşları arasında tartışılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1976).

“Genç ve yetişkinlerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak ülkemiz insangücü gereksinimine uygun olarak eğitilmelerini sağlamak için, okul ve sanayinin ortaklaşa çalışabileceği bir sistemin geliştirilmesi amaçlanarak,” 1978-1979 öğretim yılında yeni bir girişimde bulunulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi'nin işbirliği ile Okul-Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi Projesi “araştırma-geliştirme” çalışmalarına başladı. Bu proje kapsamına alınan dört Endüstri Meslek Lisesinde (Adana, Bursa, İstanbul ve İzmir) seçilen ikişer meslek dalı ile okul-sanayii işbirliğini geliştirecek bir sistem kurulmasına çalışılmıştır (Doğan ve Akhun, 1979).

OSANOR Projesi iki sene sonra, “Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi,” (METEP) adını alarak ve uygulama alanına Kız Teknik Öğretim ile Ticaret ve Turizm Öğretim okullarını da katarak 1983 yılı sonuna kadar devam etmiştir. 1982-1983 öğretim yılında 14 Endüstri Meslek Lisesinde, (2) Ticaret Lisesinde, (1) Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesinde, (2) Kız Meslek Lisesinde, (1) Hazır Giyim Meslek Lisesinde, (1) Tekstil Lisesinde ve (1) Kuaförlük meslek dalında okul-işyeri ortaklaşa eğitim programı ile sınırlı sayıda son sınıf öğrencileri kooperatif eğitim sistemine girmiş bulunmaktadır. Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yeniden örgütlenmesi nedeniyle yukarıda bahsedilen uygulamanın gelecekteki durumu henüz açıklığa kavuşmamıştır. Ancak bu tür uygulamanın devamı halinde karşılaşılan güçlüklerin önceden çözüme kavuşturulması gerekli görülmektedir. OSANOR ve METEP Projeleri'nin sorunları ayrı bir araştırma konusu olmasına karşın, yükseköğretim sistemimizde böyle bir uygulamaya gidilmeden önce alınacak örnekler ve dersler bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler:

Yükseköğretim evrensel düzeyde bir büyüme ve demokratikleşme süreci içinde bulunmakta; “yetişkin öncesi kültür” kavramından “yaşam boyu eğitim süreci” kavramı doğrultusunda yapısal ve işlevsel farklılaşma oluşumu içinde bulunduğu görülmektedir. Evrensel düzeydeki bu gelişmelere paralel olarak Türk yükseköğretim sistemi de çok yönlü sorunlarla yüklü bulunmaktadır. Bu sorunlardan önemli birisi yüksek insangücünün istihdamında karşılaşılan güçlüklerdir. Yükseköğretim sisteminin geleneksel kalıplar içerisinde tüketime yönelik bir eğitimi sürdürme çabaları, “diplomalı işsizler”

ordusunu giderek artırma eğilimindedir. Günümüzde, ülkenin en büyük gereksiniminin nitelikli teknik insangücü olduğu görülmektedir. Yükseköğretim önüne yığılma ve giriş sorunu temelde orta öğretimin yapısal bozukluğundan kaynaklanmakla birlikte, yükseköğretimde kalite ve nitelik giderek düşmektedir. Özellikle son yıllarda eğitimcilerin ve plancılarının dikkatini üzerine çeken önemli bir olgu gözlenmektedir. Daha çok sayıda yükseköğretim kurumu açmak ve daha çok sayıda öğrenciyi okullara kaydedebilmek için özel bir çaba sarfedilmektedir. Sayısal büyümenin eğitimde kaliteyi giderek düşürdüğü, insangücü ve istihdam bazında alınan kararların ekonomik talebe uygun olmadığı bir dönem yaşanmaktadır (Külahçı, 1984).

Kalkınma planlarında dile getirilmiş olan, "mevcut üretim teknolojisinin gerektirdiği tipte eleman yetiştirme yerine, kullanımı olmayan akademik eleman yetiştirilmekte olduğu..." biçimindeki yargıların 1980'lerde de geçerli olduğu görülmektedir. Çok sayıda yükseköğrenim diplomasına sahip insan yetiştirme anlayışı ile yapılan sınavlar ve öğrencilerin meslek alanlarına dağılım şeklinin yurt gerçekleri, ekonomi ve kalkınmamızın gerekleri ile uyumlu olup olmadığı, özellikle, istihdam ve eğitimin kalitesi sorunları dikkate alınarak değerlendirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır (DPT, 1973; DPT, 1983; Kaptan, 1982).

Yukarıda kısaca özetlenen yükseköğretimimiz sorunlarının çözümünde mesleki ve teknik eğitime ve teknik öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle; mesleki ve teknik eğitimin kuramsal temellerinin tanıtılıp benimsetilmesi ve öncelikle istihdam sektörü ile işbirliğine önem verilmesi gerekmektedir. Kooperatif eğitim programları bu işbirliğini sağlayan, bireyin mesleki gereksinimi ve yeteneklerine ağırlık veren çağdaş eğitim programlarıdır. Bu tür programların ülkemiz yükseköğrenim sisteminde de uygulanması ve yetişmiş insangücünün istihdamının sağlanması bakımından zorunludur.

Ülkemiz yükseköğretiminde kooperatif eğitim uygulamasındaki öncelikler, hazırlık ve uygulamalar şöyle özetlenebilir:

1. "Kooperatif Mesleki eğitim ve Uygulaması," dersi aşağıda belirtilen fakültelerin programlarında yer almalı ve tüm bölümlerde zorunlu ders olarak okutulmalıdır.

a) Gazi Üniversitesi

- . Teknik Eğitim Fakültesi
- . Mesleki Eğitim Fakültesi

- b) Fırat Üniversitesi
. Teknik Eğitim Fakültesi
- c) Marmara Üniversitesi
. Teknik Eğitim Fakültesi

2. Yükseköğretim Kurulu / Dünya Bankası Meslek Yüksekokulları projesi kapsamına alınan "Pilot Proje Meslek Yüksekokulları," öğretim görevlilerinin kooperatif mesleki eğitimden geçirilmelerinden sonra, yukarıda önerilen kooperatif mesleki eğitim işbirliğinin gerçekleştirilmesine öncelik verilmelidir. Adı geçen bu okullar şunlardır:

- a) Antalya Meslek Yüksek Okulu
- b) Çankırı Meslek Yüksek Okulu
- c) Düzce Meslek Yüksek Okulu
- d) Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu
- e) Konya Meslek Yüksek Okulu
- f) İskenderun Meslek Yüksek Okulu
- g) İstanbul Meslek Yüksek Okulu
- h) İzmir Meslek Yüksek Okulu

Yukarıda belirtilen yüksekokullarda endüstri ile yapılacak işbirliğinin bir alan araştırması ile araştırılması, okul ve meslek danışma kurullarının kurulmasına öncelik verilmesi yerinde olacaktır.

3. Diğer yükseköğretim kurumlarından mühendislik-mimarlık öğretimi yapanlar da kooperatif mesleki eğitim modelini hem kendi öğretim üyelerine benimsetici çalışmalar yapmalı, hem de yakın çevrelerindeki işyerleri ile işbirliğine gitmelidir. Son yıllardaki bazı toplantı ve kongrelerin bu amaca yönelik olması sevindirici gelişmelerdir. Üniversite-çevre işbirliğinin tartışıldığı önemli toplantılardan bazıları aşağıdadır:

- a) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu (28-29 Nisan 1983).
- b) İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Teknik Eğitim Ulusal Kongresi (24-26 Ekim 1983).
- c) Marmara Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu (15-16 Haziran 1984)

- d) Yükseköğretim Kurulu / Dünya Bankası Meslek Yüksek Okulları Projesi Endüstriyel Teknolojik Eğitim Semineri (25 Haziran - 3 Temmuz 1984; Ankara-İzmir-İstanbul).

Kooperatif eğitim programlarının yaygınlaştırılması kamu kurumları (DPT, MEGSB, YÖK ve tüm KİT,ler) ile istihdam sektörünün ortak çabaları ile mümkündür. Bu işbirliğinin sağlanması doğrultusunda tüm eğitimcilerin uygulayıcıların duyarlı olması ve eğitim sisteminin ekonomik verimlilik ilkesine dayanması gereğine inanmaları gereklidir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. *A Proposed Cooperative Vocational Education Program for Trade and Industrial Occupations in Turkey*, Basılmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, USA, 1969.
- Alkan, C. *Açık Üniversite: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi* Ankara, 1981.
- Alkan, C. *Eğitim Ortamları* (A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 85). Ankara: Kalite Matbaası, 1979.
- Barak, M. İşsizliğin Boyutu ve Çözüm Yolları. *Bulvar Gazetesi*, 14 Eylül 1983, s. 5.
- Bursalıoğlu, Z. Okul-Çevre İlişisine Sistem Yaklaşımı. *A. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1-2), 1972, 75-80.
- The Chronicle of Higher Education*, May 2, 1984, p. 58.
- Collins, S. B. *A Directory of Cooperative Education* (Vol. V). Philadelphia, PA: Cooperative Education Association, Drexel University, December 1977.
- Devlet Planlama Teşkilatı. *İstihdam-İnsangücü Özel İhtisas Komisyonu Raporu* (Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporları). (DPT: 1145; ÖİK: 137). Ankara, 1973.
- Devlet Planlama Teşkilatı. *Eğitim -İstihdam-Üretim Sistemleri Üzerinde Bir Not*. Ankara, Eylül 1974.
- Devlet Planlama Teşkilatı. *İnsangücü: Özel İhtisas Komisyonu Raporu* (DPT: 1935; ÖİK: 303). Ankara, 1983.
- Doğan, H. ve Akun, İ. *Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi OSANOR PROJESİ* (Dönem Raporları). Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi, 1979.
- Evans, R. N. *Foundation of Vocational Education*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1981.
- Hunter, F. *Community Power Structure*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1959.
- Jeter, S. V. Federal Founding. In *50 Views of Cooperative Education*. Edited by D.C. Hunt, Detroit, Michigan: Midwest Center for Cooperative Education, University of Detroit, 1975, pp. 82-84.

- Kaptan, S.** *Türkiye'de Yükseköğretim ve İnsangücü Hedefleri* (DPT: 1965; SPB: 364). Ankara: DPT, Kasım 1982.
- Külahçı, M.** Mesleki-Teknik Eğitim ve Yetişmiş İnsangücünün İstihdamı, *A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1984, 16 (2).
- Lupton, K. D.** Collision or Collaboration? *The Journal of Cooperative Education*, May 1977, 13 (2), pp. 72—83.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *Endüstriyel Meslek ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu* (19—20 Kasım 1975). Ankara: MEB Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi Matbaası, 1976.
- OECD. *Policies for Higher Education* (General Report: Ref. No: 66). Paris: OECD, 1974.
- OECD. *Towards New Structures of Post-Secondary Education* (Ref. No: 94). Paris: OECD, 1971.
- Özer, N.** Sümerbank'ın Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile İlişkileri. MEB *Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu* (19—20 Kasım 1975). Ankara: MEB Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi Matbaası, 1976, ss. 149—153.
- Törüner, M.** İşsizliğin Boyutları ve Yapısı, *Bilim ve Sanat*, Mart 1983 27, ss. 12—16.
- Varış, F.** *Eğitim Bilimine Giriş* (A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 98). Ankara: Sevinç Matbaası, 1981.
- Wrlch, F. G.** *Cooperative Education: A Review*. Columbus, Ohio: The Ohio State University, National Center for Research in Vocational Education, 1977.
- Wilson, J. W.** Historical Development, In *Handbook of Cooperative Education*. Edited by Asa S. Knowles and Associates, San Francisco: Jossey-Bass Inc., 1971.